

Метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Він сприяє розвитку винахідливості, умінню розв'язувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем. Дає змогу виявляти різноманітні точки зору, розвинути навички, аналізувати й мислити практично.

Кейс-метод надзвичайно ефективний у контексті формування соціально активної й життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації. Усе це підводить до основної мети – формування клінічного мислення, оптимальне поєднання теоретичного матеріалу і практичних навичок [6]. Розвиваються також творчі й соціальні навички. Треба зазначити, що підготовка до такого заняття не проста, вимагає часу, створення бази історій хвороб. Але кейс-метод необхідно застосовувати в поєднанні з іншими методами навчання.

Таким чином:

- аналіз конкретних клінічних ситуацій формує зацікавленість навчанням;
- при вирішенні кейса студенти використовують теоретичні знання з отоларингології й базових дисциплін;
- стимулює здатність до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації;
- розвиває винахідливість, уміння розв'язувати проблеми, здібності проводити аналіз і діагностику проблем;
- підвищує самостійне мислення й колективізм;
- дозволяє об'єктивно оцінити знання, практичні навички, розкриває клінічне мислення;
- підвищує ефективність діяльності викладача і сприяє його професійному зростанню.

Список використаної літератури

1. Лівків О.М. Застосування кейс-методу у фаховій підготовці студентів-іноземців на кафедрі терапевтичної стоматології. Медична освіта. №3, 2016. С. 71-74.
2. Лічевський О.В., Черненко В.М., П'ятницький Ю.С., Булак Г.Є. Шляхи реформування вищої медичної освіти в Україні в сучасних умовах. Медична освіта. № 3, 2017. С. 6-9.
3. Максимук О.Ю., Ляховська Т.Ю. Інтерактивні методи навчання – запорука успіху підготовки майбутнього медичного фахівця. Матеріали наук.- практи. конф. з міжнародною участю, 2021. С. 163-165.
4. Октисюк О.В., Атаманчук О.В., Рожко М.М. Досвід імітаційних методів викладання дитячої терапевтичної стоматології. Вісник УМСА. Т. 19, вип. 2 (66), 2019. С. 202-206.
5. Олещук О. М. Маланчук С. Л. Драпак О. Я. Використання кейс- методу у викладанні фармакології для студентів медичного факультету. Art of medicine. 2018, №2 (6), с. 123-129.
6. Павличін Т.А., Бігуня Т.В., Саварін Т.В. Кейс-метод навчання у медичній освіті. Медична освіта. № 3, 2015. С. 67-69.
7. Ребуха Л.З. Професійна підготовка фахівців з соціальної сфери: проблемні підходи. Матеріали міжн. конф., 2017. С. 124-125.
8. Різник О.І., Дорошенко Т.Ю. Кейс-метод один з іноваційних підходів викладання в вищих медичних закладах освіти. Матеріали XVI Всеукр. наук. – практи. конф. з міжнар. участю, 2019. С. 220.
9. Lopina N., Zhuravlyova L. Practically – oriented case-teaching methods in continuing medical education based on information web technologies/ Continuing Professional Education: Theory and Practice. 2018. №3-4. P. 67-73.

НАВЧАЛЬНІ ВІДЕО ЯК ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ МЕТОДІВ ЗДОБУВАННЯ ЗНАТЬ У СУЧАСНІЙ ДИДАКТИЦІ

Безшапочний С.Б., Джіров О.Р., Соннік Н.Б., Лобурець В.В., Подовжній О.Г.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто особливості створення навчальних відео, їхнє місце в сучасній дидактиці й важливу роль у навчанні сучасних поколінь. Висвітлено переваги й недоліки створення відеолекцій і використання їх як засобу самопідготовки студентів.

Ключові слова: відеолекції, навчальні відео, дидактика, інтерактивні технології, самопідготовка.

The article examines the peculiarities of creating educational videos, their place in modern didactics and why they have a significant role in the education of modern generations. The advantages and disadvantages of creating video lectures and using them as a means of self-training of students are also highlighted.

Keywords: video lectures, educational videos, didactics, interactive technologies, self-training.

Сучасні підходи до викладання знань за останні десятиліття зазнали суттєвих змін, у першу чергу це, звісно, пов'язано з бурхливим розвитком як комп'ютерних технологій, так й інтернету та посилення його значення в житті сучасної людини. Так звані міленіали, або покоління Y, а також наступне покоління Z росли й виховувались у часи великої глобалізації та постмодернізму, що не просто поглибило сприйняття ними цифрових технологій, а буквально інтегрувало їх у модель світогляду цих поколінь, зробивши комп'ютерні технології невід'ємною нормою життя кожної людини сьогодення. Це призвело до суттєвих змін у способах засвоєння інформації в різних поколіннях. Саме тому зміна підходів до викладання й подачі навчального матеріалу не просто потрібна, а неминуча, оскільки сучасні люди потребують сучасного навчання.

Усього кілька десятиліть тому ледве не єдиним стандартом для самостійної підготовки студента були підручники, інші джерела інформації були або важкодоступними, або мали мале інформаційне навантаження. Це своєю чергою призвело до жорсткого догматизму в способах навчання, коли студенту для підготовки до заняття було необхідно проводити багато годин у пошуку, обробці й засвоєнні навчальної літератури.

Але необхідно розуміти, що попри всі свої переваги, навчання виключно по підручнику не є найефективнішим, більше того, у такого методу є і свої суттєві недоліки. Розглянемо їх.

1) Когнітивне перенавантаження [7-9], що виникає внаслідок занадто великих обсягів інформації, яка інколи є надлишковою, оскільки матеріал готувався для спеціалістів вузького профілю або вищих рівнів освіти. Особливо це впливає саме на сучасні молоді покоління Y, Z, оскільки вони мають кліпове мислення, унаслідок чого погано справляються із задачами, які потребують тривалого когнітивного навантаження.

2) Застарілість інформації. Часто підручники або самі є застарілими, або мають інформаційні артефакти, які збереглися в них із минулих видань. Виявивши подібну застарілу й неактуальну інформацію, студент втрачає довіру до підручника як до надійного джерела інформації.

3) Відсутність маркірування. Опрацьовуючи незнайомий матеріал, студент не має уявлення, яка саме частина інформації є важливою, тому намагається фотографічно запам'ятати текст без належного рівня розуміння прочитаного й вивченого, що веде до погіршення засвоєння матеріалу.

4) Слабкий контроль над власним навчальним процесом. Опрацьовуючи підручник студент, не має можливості розділити інформацію на першочергову і другорядну, склавши власний графік вивчення розділів, оскільки має спочатку опрацювати весь обсяг інформації.

Звісно, ці проблеми не роблять книжки непотрібними, підручник усе ще залишається одним із найдосконаліших способів передачі інформації. Однак сучасна дидактика пропонує додаткові, а інколи й ефективніші методи навчання. У своєму літературному огляді Робін Кей з інституту Онтаріо [3] робить висновки, що попри широку різноманітність способів навчання, які використовують викладачі, для самих студентів фаворитом серед наочних методів є навчальні відео, відеолекції, навчальні відеоподкасти тощо. Дослідження [3; 10] показали, що навчальна інформація, подана у форматі відео, має вкрай позитивний вплив на задоволеність студентів своїм навчанням, які зазначали високу ефективність і користь від подібних навчальних курсів. Також учні висловлювали задоволення від контролю над власним навчанням, оскільки самі вирішували, коли і який саме матеріал вони будуть вивчати. Вони повідомили, що це посилює їхню мотивацію і стимулює опрацьовувати більше завдань. Викладачі ж указували на пряму позитивну кореляцію між результатами на заняттях, які демонстрували студенти, і навичками та вміннями, які вони засвоювали після проходження навчальних курсів.

Для розуміння, чому саме навчальні відео є такими результативними, необхідно розглянути теорію когнітивного навантаження, уперше сформульовану Свелером [7-9], яка розрізняє кілька видів пам'яті:

1) Сенсорну пам'ять, що формується за рахунок візуального й аудіального каналів;

2) Робочу пам'ять, що формується за рахунок мислення й обробки отриманої інформації, але має обмежені можливості;

3) Довгострокову пам'ять, що формується за рахунок обробки, пошуку і приєднання до вже відомої інформації та має необмежені можливості [4; 5]. Грунтуючись на теорії когнітивного навантаження, Меєр і Морено сформулювали когнітивну теорію мультимедійного навчання [6], згідно з якою робоча пам'ять отримує інформацію, зібрану з двох шляхів – візуального й аудіального. Кожен із цих способів за окремого використання для отримання знань має свої обмеження в засвоєнні й обробці інформації, але за використання обох шляхів отримання інформації обсяг робочої пам'яті збільшується до максимуму при помірному навантаженні на кожен аналізатор, що набагато покращує результати в засвоєнні нової інформації або інтеграції її в уже відомі раніше знання.

У своїй праці Брем С. [1] виділяє чотири основні переваги використання навчальних відео, що оптимізують когнітивне навантаження: 1) Маркірування (виділення важливої інформації); 2) Сегментація (поділ інформації на сегменти); 3) Просіювання (вилучення надмірної інформації); 4) Накладання модальностей (одночасне використання обох каналів отримання інформації, що суттєво зменшує когнітивне навантаження).

Необхідно зазначити, що навчальні відео мають можливість інтегрувати в себе методи самоконтролю у вигляді інтерактивних завдань або ситуаційних задач, що особливо важливо в підготовці медичних працівників, оскільки дозволяє відтворити реальні огляди пацієнтів для презентації клінічного випадку наочно, а не у вигляді теоретичного текстового опису. Подібний підхід до створення завдань для самоконтролю суттєво посилює мотивацію й зацікавленість студента процесом вирішення завдання.

Також необхідно пам'ятати, що спосіб опитувань у блоках самопідготовки залежить виключно від винахідливості викладача, який готує наочний матеріал. А сам формат навчального відео дозволяє інтегрувати в себе ледь не будь-який метод опитувань для самоперевірки студентами. Тому є можливість адаптувати форму опитувань під певний предмет, фах чи особисті потреби викладача.

Отже, використовуючи навчальні відео, можна досягти вагомих результатів у покращенні засвоєння матеріалу й суттєво посилити задоволеність студентів навчанням. Однак слід пам'ятати, що для досягнення бажаного результату недостатньо просто створити відео, необхідно також урахувати особливості людської психіки. У своєму дослідженні Гуо Філіп і співавтори [2] висвітлили, що на інтерес до відео і його якість у навчальних цілях впливає велика кількість факторів. Студенти віддавали суттєву перевагу коротшим відео. Також відіграють роль тип навчального відео (відеолекції, майстер-класи, навчальні подкасти тощо), положення лектора в кадрі (стоячи за трибуною, сидячи в офісному кріслі, рухаючись у кадрі тощо) і спосіб подачі наочного матеріалу в лекції (презентації, дошки, малюнки тощо), навіть швидкість мовлення мала суттєвий вплив, оскільки лектори зі швидшою дикцією краще утримували увагу аудиторії. Тому, попри всі переваги навчальних відео, одним із найсуттєвіших їхніх недоліків є саме високі вимоги до їх виготовлення. Навіть для виготовлення короткого навчального матеріалу слід ураховувати багато факторів: якість та інформативне навантаження тексту, постановка сцени, ораторська майстерність лектора й багато іншого. З іншого боку, на відміну від навчальної літератури, перевидати відео набагато простіше, що дає простір для вдосконалення, розвитку творчості й майстерності викладачів.

У підсумку можна зазначити, що навчальні відео в поєднанні з навчальною літературою – це сучасний спосіб навчання студентів, особливо в медичній сфері, оскільки дозволяє демонструвати реальний лікувальний процес і рідкісні клінічні випадки. Одночасно це відкриває майже необмежені можливості в обміні досвідом і між викладачами, і студентами, які отримують доступ до відеоконтенту з усього світу. Тому можна прогнозувати лише збільшення кількості викладачів, що використовують відео як спосіб навчання в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Brame, C. J. Effective educational videos. Retrieved [2022] from <http://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/effective-educational-videos/>. 2015
2. Guo P. J., Kim, J., Rubin, R. How Video Production Affects Student Engagement: An Empirical Study of MOOC Videos. In Proceedings of the First ACM Conference on Learning. Scale Conference, 2014, (pp. 41-50). New York, NY: Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/2556325.2566239>
3. Kay R. H. Computers in Human Behavior. 2012, №28, p. 820–831.
4. Mayer R. E. Applying the science of learning: Evidence-based principles for the design of multimedia instruction. Cognition and Instruction. 2008, №19, p. 177-213.
5. Mayer R. E., Johnson C. I. Revising the redundancy principle in multimedia learning. Journal of Educational Psychology. 2008, №100, p. 380-386.
6. Mayer R. E., Moreno R. Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. Educational Psychologist. 2003, №38, p. 43-52.
7. Sweller J. Cognitive load during problem solving: Effects on learning. Cognitive Science. 1988, №12, p. 257-285.
8. Sweller J. Cognitive technology: Some procedures for facilitating learning and problem-solving in mathematics and science. Journal of Educational Psychology. 1989, №81, p. 457-466.
9. Sweller J. Cognitive load theory, learning difficulty, and instructional design. Learning and Instruction. 1994, №4, p. 295-312.
10. Настас Д. Л. Використання відеолекції у педагогічній діяльності для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу студентами. Вища освіта. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2018, №7, с. 3-9.

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД
ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Бєлікова І.В.¹, Ляхова Н.О.¹, Хорош М.В.¹, Руденко Л.А.²

¹Полтавський державний медичний університет

²ALUNA Publishing house, Konstancin-Jeziorna, Poland

Висвітлено принципи студентоцентрованого навчання й можливості їх реалізації з метою організації якісного освітнього процесу в сучасних умовах.

Ключові слова: студентоцентрованість, компетентність, мотивація, якість освіти.

The article is devoted to the principles of student-centered learning and the possibilities of their implementation in order to organize a high-quality educational process in modern conditions.

Keywords: student-centeredness, competence, motivation, quality of education.

В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення здобувачів освіти шансом отримати якомога більше знань і опанувати навички, які зроблять їх конкурентоздатними фахівцями на ринку праці, підвищення їхньої цінності серед роботодавців.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» студентоцентроване навчання - підхід до організації освітнього процесу, що передбачає:

- заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;
- створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;
- побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу [3].

Крім загальновідомих ознак студентоцентрованого підходу (оприлюднення освітніх програм, залучення стейкхолдерів до розробки освітніх програм, моніторинг програм та їх перегляд, урахування потреб здобувачів вищої освіти шляхом вибору ними індивідуальної освітньої траєкторії) є й інші складові якісних освітніх послуг.

До принципів студентоцентрованого навчання належать такі:

1. Викладач – не лектор, а фасилітатор у навчальному процесі;
2. Менше лекцій – більше досліджень, дискусій і проектних робіт;
3. Застосування методики «flipped learning» («перевернуте навчання»);
4. Застосування методики «problem based learning» (проблемне і проблемно-орієнтоване навчання);
5. Застосування clicker.

Метод «перевернуте навчання» – це педагогічна модель, в якій зміщуються акценти з типової подачі лекцій на домашнє опрацювання матеріалів курсу. Короткі відеолекції студенти переглядають удома, а час на занятті використовується для обговорення проблемних питань, розв'язування розвивальних задач, роботи над проектами або активних дискусій. Відеолекція часто розглядається як ключовий компонент у перевернутому навчанні. Такі лекції створюються й розміщуються на будь-якій платформі у всевітній мережі «Інтернет» або обираються з онлайн-сховища. Немає єдиної моделі для перевернутого класу – цей термін широко використовується для опису практично будь-якої освітньої структури, яка передбачає попередній запис лекцій, за якими проводять заняття в аудиторії.

Методологія «problem-based learning» – навчання, засноване на розв'язанні проблем. Цей тип навчання може реалізовуватися окремо або в поєднанні з проектуванням (projectbased learning) чи дослідженням (researchbased learning).

Клікер (clickers) – це пристрій, який стає дедалі популярнішим у навчальних закладах, оскільки дозволяє студентам миттєво й анонімно відповідати на запитання. У свою чергу, професори можуть проводити моніторинг від-